

Формування освітнього середовища. Взаємозумовленість...

2. Жалдак М.І. Комп'ютер на уроках математики. Посібник для вчителів. — 1997. — К.: Техніка, 1997. — 304 с.
3. Пойа Д. Математическое открытие. Решение задач: основные понятия, изучение и преподавание /Под ред. И.М. Яглома. — М.: Наука, 1976. — 448 с.

УДК 53(07)(092)

Стульська Н.Р.

(Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет)

ІВАХ ІВАН ВІКТОРОВИЧ — ПРЕДСТАВНИК КОГОРТИ МЕТОДИСТІВ-ФІЗИКІВ УКРАЇНИ

Стисло описується життєвий шлях, наукова та методична діяльність колишнього ректора Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту та першого завідувача кафедри методики викладання фізики і технічних засобів навчання Іваха Івана Вікторовича.

Is compressed the vital path, scientific and methodical activity of the former rector of Kamenets-Podolsky state pedagogical institute and first manager of faculty of a technique of teaching of physics and means of training Ivah Ivan Victorovich is described.

Івах Іван Вікторович — колишній ректор К-ПДПІ, а також перший завідуючий кафедрою методики викладання фізики і технічних засобів навчання, відомий науковець і методист не лише у нашому інституті, але й у Україні. На сьогоднішній день багато його сучасників згадують Івана Вікторовича як людину, яка внесла значний вклад у розбудову інституту. Саме завдяки його зусиллям була створена кафедра методики викладання фізики і ТЗН, яка була перейменована з кафедри загально-технічних дисциплін і креслення (створена у 1963 році) за Наказом Міністерства освіти УРСР № 231 від 29 серпня 1980 р. На той час кафедра забезпечувала читання таких дисциплін: методика викладання фізики; практикум з розв'язування фізичних задач; історія фізики; технічні засоби навчання (для всіх факультетів); електротехніка; радіотехніка; технологія матеріалів і техніка безпеки з практикумом у навчальних майстернях, креслення, охорона праці [3].

Івах Іван Вікторович народився 28 січня 1918 р. в с. Балакірі Городоцького району Кам'янець-Подільської області. В 1926 р. вступив, а в 1934 р. закінчив школу. В цьому ж році поступив на навчання до вечірнього робітфаку при Кам'янець-Подільському педагогічному інституті. Восени 1935 р.

Розділ II

вступив на 1-й курс фізико-математичного факультету Ніжинського державного педагогічного інституту ім. Н.В.Гоголя (Чернігівська область). Влітку 1939 р. закінчив вище вказаний заклад та отримав диплом з відзнакою (рішенням Державної екзаменаційної Комісії від 29 червня 1939 р. йому присвоєна кваліфікація вчителя фізики середньої школи). За призначенням поїхав працювати вчителем фізики у школу с. Вишнівчик Смотрицького району Кам'янець-Подільської області. 27 листопада 1939 р. його призвали до Червоної Армії, де він служив у 390 гаубичному артилерійському полку замполітруком до початку Великої Вітчизняної війни. Далі пішов на фронт. 22 серпня 1941 р. під час виконання бойового завдання був поранений, а 1 вересня був взятий в полон, де знаходився в таборах для військовополонених. 21 квітня 1942 р. під час роботи втік і 5 травня перейшов лінію фронту до частин Радянської Армії. Звідси, після перевірки, був призначений Грязевецьким міськвійськкоматом Вологодської області, а пізніше призначений командиром 252 танкової бригади. В грудні 1942 р. був переведений командиром 39 танкової бригади, а у червні 1943 р. — начальником обчислювальної команди 1501 винищувально-протитанкового артилерійського полку до кінця війни. З липня 1944 р. по липень 1945 р. — разом з частинами Радянської Армії пройшов Румунію, Угорщину, Австрію та Чехословаччину.

12 грудня 1945 р. був демобілізований на основі Наказу Верховної Ради СРСР. Нагороджений орденами “Червоної Зірки”, “Слава III ступеня”, Вітчизняної війни, медалями “За взяття Відня”, “За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-45 рр.”. З 15 серпня 1946 р. по 1 серпня 1947 р. працював вчителем математики у середній школі № 5, а до 1950 р. у школі № 9 м. Кам'янця-Подільського. З цього ж року Іван Вікторович переходить працювати у Кам'янець-Подільський педагогічний інститут.

Маючи не дуже великий досвід роботи у школі, Іван Вікторович вивчає мистецтво викладання фізики, знайомиться з передовим педагогічним досвідом, розробляє ряд демонстраційних приладів, методику викладання окремих тем шкільного курсу фізики. Свої розробки публікує в наукових журналах та наукових збірниках. І не пориває зв'язків із школами міста, тут же перевіряє на практиці свої конструкції і теоретичні посилання [1]. Робота завершується захистом кандидатської дисертації і рішенням Ради Київського державного педагогічного інституту ім. Горького від 2 червня 1961 р. Іваху І.В. присвоєна вчена ступінь кандидата педагогічних наук. Рішенням Вищої Атестаційної Комісії від 24 липня 1963 р. (протокол № 36 (П)) Івах І.В. затверджений у вченому званні доцента кафедри методики викладання фізики. З 1959 р. він займає посаду проректора інституту з наукової та навчальної роботи, а Наказом Міністерства Освіти УРСР від 24 березня 1967 р. № 307-к його призначено ректором інституту. Наказом Міністерства Освіти УРСР № 499 від 31 серпня 1968 р. Іваху І.В. затверджено на посаді завідуючого кафедрою загально-технічних дисциплін і креслення.

В інституті відкривались нові факультети, мінялись спеціальності, навчальні плани. Потрібно було працювати і над зміцненням матеріальної бази, і над добором кадрів, і над будівництвом гуртожитків. Крім того — завідування кафедрою, педагогічна, наукова і громадська діяльність. Іван Вікторович розробляє кілька конструкцій контролюючих машин, створює

Формування освітнього середовища. Взаємозумовленість...

лабораторії програмованого навчання, видає збірник задач з фізики для середньої школи. Також його обрали депутатом міської Ради народних депутатів [1]. Після 10 років плідної праці на посаді ректора, далі він залишився працювати завідуючим кафедри. І на цій посаді Іван Вікторович — у постійному пошуку. Він розробляв лабораторні роботи, доклав багато зусиль для обладнання лабораторій, вивчав програмування. Під керівництвом Івана Вікторовича лабораторії з методики і техніки шкільного фізичного експерименту були повністю автоматизовані, обладнані сучасними засобами навчання, контролюючими засобами навчання. Як викладач, Івах І.В. активно працював на курсах поглибленої перепідготовки вчителів. Рішенням колегії Міністерства Освіти УРСР від 28 грудня 1977 р. його нагороджують медаллю А.С.Макаренка. У 1984 р. був звільнений з посади завідуючого кафедри методики викладання фізики і технічних засобів навчання за власним бажанням у зв'язку з виходом на пенсію, але з 1985 р. його знову приймають за конкурсом на посаду доцента кафедри. Івах Іван Вікторович помер 11 жовтня 1989 р. у віці 71 р.

До наукових праць Іваха І.В. належать: До вивчення в 7 класі понять кількості електрики, сили струму, напруги (Хмельницький обласний інститут УКУ, 1954); цікава праця про метричну систему мір (рецензія) (Журнал “Радянська школа” № 4, 1954); використання досвіду вчителів у педагогічній практиці вчителів (Журнал “Радянська школа” №1, 1956); вивчення теми “Хвильові властивості світла” (Хмельницький обласний інститут УКУ, 1956); два прилади для демонстрування обертового руху (наукові записки Кам'янець-Подільського педінституту, т. 2, К.: “Радянська школа”, 1956); вивчення теми “Рух рідин і газів у 9 класі середньої школи” (Хмельницький обласний інститут УКУ, 1958); про саморегулювання електричних машин (наукові записки Кам'янець-Подільського педінституту, т. 6, 1958); до ознайомлення учнів з матеріалами про рух штучних супутників Землі (Хмельницький обласний інститут УКУ, 1959); корисний посібник (рецензія) (журнал “Радянська школа”, 1959, № 8); викладання теми “Криволінійний та обертовий рух” в курсі фізики середньої школи (наукові записки Кам'янець-Подільського педінституту, т. 9, 1960); поняття про обертовий рух твердого тіла (тези доповідей Кам'янець-Подільського педінституту, 1960); криволінійний та обертовий рух твердого тіла (тези доповідей Кам'янець-Подільського педінституту, 1960); криволінійний та обертовий рух в курсі фізики середньої школи (дисертація, 1960); криволінійний та обертовий рух в курсі фізики середньої школи (автореферат дисертації, К., 1961); збірник запитань і задач з фізики для 6-8 класів (вид. “Радянська школа”, К., 1962); вивчення теми “Криволінійний та обертовий рух” в середній школі (вид. “Радянська школа”, К., 1963); навчаюча машина на вимикачах (журнал “Радянська школа”, 1964, № 9); програмований посібник для розв'язування задач з розділу “Електрика” (тези доповідей Кам'янець-Подільського педінституту, 1965); інтенсифікація роботи на уроках фізики. Заліки (тези доповідей Кам'янець-Подільського педінституту, 1966); методика розв'язування задач з фізики в середній школі (вид. “Радянська школа”, К., 1966); збірник запитань і задач з фізики для 6-8 класів, видання друге, перероблене і доповнене (вид. “Радянська школа”, К., 1969); зауваження до методів визначення похибок і їх використання (зб. Методика викладання фізики, вип.5, К., “Радянська шко-

Розділ II

ла”, 1970); про вираження густини речовини через масу молекули і число молекул в одиниці об’єму (зб. Методика викладання фізики, К., “Радянська школа”, 1972); демонстрація роста кристаллов (журнал “Фізика в школі”, М., 1972); лабораторні роботи по вивченню кристалізації тіл (зб. Методика викладання фізики, вип. 8, К., “Радянська школа”, 1974); використання методів розмірностей у навчальній роботі (зб. Методика викладання фізики, вип. 9, К., “Радянська школа”, 1974); лабораторні роботи по вивченню обертального руху твердого тіла (зб. Методика викладання фізики, вип. 2, К., “Радянська школа”, 1976); кілька демонстраційних дослідів з фізики (зб. Методика викладання фізики, вип. 12, К., “Радянська школа”, 1977); методичні вказівки до вивчення розділу “Молекулярна фізика” в 9 класі (Хмельницький обліститут УКУ, 1979); демонстрація виталкуючої сили (журнал “Фізика в школі”, № 5, 1982, с. 23); педагогічна практика студентів фізико-математичного факультету (м. Кам’янець-Подільський, педінститут); використання мікрокалькуляторів на уроках фізики (Хмельницький обліститут УКУ, 1985); розв’язування задач з фізики з використанням мікрокалькуляторів, ч.1 (Хмельницький обліститут УКУ, 1986); розв’язування задач з фізики з використанням мікрокалькуляторів, ч.2 (Хмельницький обліститут УКУ, 1987); изучение вычислительной техники в курсе “Вычислительная техника и технические средства обучения” (межвуз. полиграф. предприятие, К., 1988); використання обчислювальної техніки при проведенні практикуму з фізики в середній школі (Хмельницький обліститут УКУ, 1988) [2].

Науково-методичні інтереси і погляди Івана Вікторовича тісно перепліталися з науковою діяльністю відомих не лише в Україні, але й далеко за її межами методистами, такими як: Гончаренко С.У., Бугайов О.І., Коршак Є.В. та інші. Їх єднала спільна співпраця щодо проведення постійно діючого республіканського науково-методичного семінару, рецензування книг та посібників, спільні видання навчально-методичної літератури. У свій час він був визнаним в Україні рецензентом науково-методичних праць. Тривалий час Івах І.В. був членом редакційної колегії збірника “Удосконалення шкільного фізичного експерименту”, що видавався у Києві. Завдяки творчій методичній діяльності багато випускників пішли по шляху свого учителя. Дарманський М.М., Тюрін В.П., Хімич В.В., Гуменюк М.Г., Лісовий І.М. та інші знані його послідовники на освітянській ниві, які багато зробили і роблять для подальшого розвитку методичної науки та в напрямку удосконалення технологій навчання фізики в школі.

Список використаних джерел

1. *Колектив* фізико-математичного факультету. Людина та її справа //Газета “Радянський студент”, № 3 (1247), вівторок, 26 січня 1988 р.
2. *Архів* Кам’янець-Подільського державного педагогічного університету. Ф. р-302. Оп. 1. — Спр. 21. — 100 арк.
3. *Звіт* про проведений самоаналіз діяльності кафедри методики викладання фізики і ТЗН (спеціальність — 7.010103, 8.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика і основи інформатики”), м. Кам’янець-Подільський, 6 вересня 2001 р.